

Проф. др Станка Стјепановић

Правни факултет Универзитета у Источном Сарајеву

Судија Драженка Кудра

Основни суд у Бањој Луци

ДА ЛИ СЕ ДИВЉАЧ МОЖЕ СМАТРАТИ ОПАСНОМ СТВАРИ?

Корисник ловишта је у већини судских одлука проглашаван одговорним за штету насталу сударом аутомобила са дивљачи која се нашла на путу. У судским пресудама суд се обично позива на одредбу члана 173. Закона о облигационим односима тврдећи да је дивљач опасна ствар и да се због тога ради о објективној одговорности корисника ловишта. Против-тужбени захтјеви ловачких удружења за накнаду штете усљед угинућа дивљачи у коју је ударио аутомобил, по правилу, одбијају се, позивајући се на одредбу члана 61. Закона о ловству Републике Српске, којом је прописано да се корисник ловишта може обештетити само уколико је неко бесправно убио дивљач. Према Правилнику о накнади штете причињене кориснику ловишта бесправним ловом, за дивљач оштећену или убијену у саобраћају, накнаду плаћа учесник у саобраћају који је не поштујући саобраћајне прописе, својом кривицом, проузроковао саобраћајну несрећу. Ауторке, анализирајући првостепену и другостепену пресуду, указују на проблем одрживотси става судске праксе да је дивљач на путу опасна ствар. Дају одговор на основно питање, да ли је дивљач уопште ствар (а самим тим се доводи у питање и да ли је опасна ствар). У раду се указује да је таквим ставом судске праксе дошло до оштећења ловачких удружења, а самим тим и до умањења средстава за основна улагања у његу и развој, не само ловостајем заштићене дивљачи, већ и свих врста дивљачи. Предлаже се измјена Закона о ловству којом би се посебно уредила одговорност за накнаду штете настале у саобраћајним несрећама сударом аутомобила и дивљачи. Анализирају се и одредбе најновијих измјена Закона о ловству Румуније и предлаже се да се нека од тих рјешења усвоје и у законодав-

Станка Стјепановић, stanka.stjepanovic@pravni.ues.rs.ba.

Драженка Кудра, drazenka.kudra@pravosudije.ba.

сву Републике Српске. Ауторке препоручују да те норме буду lex specialis у односу на одредбе чл. 173. ЗОО. које се не би примјењивале у случају одговорности за штету проистеклу из судара аутомобила и дивљачи.

Кључне ријечи: Објективна одговорност; Штета; Дивљач; Пут; Судар; Аутомобил.

1. УВОД

У пресудама првостепених и другостепених судова преовладава ставновиште да је дивљач која се нађе на јавном путу опасна ствар, а да се за накнаду штете насталу приликом судара аутомобила са њима сматра одговорним ловачко удружење које газдује ловиштем. Иако су ловачка удружења упорна у доказивању да јавни путеви, а нарочито аутопут, не може бити ловно подручје, судови то не прихватају већ пресуђују на основу опште одредбе члана 174. став 1. Закона о облигационим односима.¹

Ова одредба односи се на објективну одговорност за накнаду штете насталу од опасне ствари по којој искључиво одговара њен ималац. Иако се у образложењу одлука суд позива на одредбе члана 58. став 1. Закона о ловству,² по коме је за накнаду штете коју на имовини проузрокује дивљач одговорна организација која господари ловиштем на подручју на ком је настала штета, сам суд констатује да Законом о ловству није посебно регулисано питање одговорности за штету коју дивљач проузрокује приликом судара са моторним возилом.

Ово питање се у раду разматра са три основа. Неспорно је да је у питању правна празнина и да је потребно критички анализирати могућност примјене опште одредбе о објективној одговорности ловачког друштва које управља ловиштем у рејону јавног пута, али не и тим јавним путем по принципу објективне одговорности односно одговорности за опасну ствар као њен ималац.

Потребно је размотрити и питање да ли је дивљач уопште опасна ствар и да ли је ловачко друштво у могућности да контролише те своје „опасне ствари“. Нарочито, што је правни субјективитет животиња, па и дивљих, крајем двадесетог вијека и првих двадесет година двадесет и првог вијека сасвим другачије регулисан, тако да им је дато мјесто и у уставима појединих држава. Многе грађанске кодификације европских земаља новелирале су свој став према животињама и констатовале да животиња није ствар.

¹ Закон о облигационим односима – ЗОО, *Сл. лист СФРЈ*, бр. 29/1978, 39/1985, 45/1989 – одлука УСЈ и 57/1989 и *Сл. гласник РС*, бр. 17/1993, 3/1996, 37/2001 – др. закон, 39/2003 и 74/2004.

² Закон о ловству, *Сл. гласник РС*, бр. 60/2009 и 50/2013.

Трећи проблем на који се указује у овом раду је став суда да јавни пут, који пролази покрај ловишта припада ловном ревиру. Општепозната чињеница је да се на том јавном путу не врше никакве радње ловачког друштва у смислу храњења или других мјера која ловачка друштва предузимају у заштити дивљачи. С обзиром на то да у неком ловишту може бити висока дивљач, као што су срндаћи, јелени и сл., као и ниска као што су зечеви, требало би их другачије третирати. Постоје судске одлуке које зечеве не сматрају опасним у стању мировања, али кад су активни и претрчавају аутопут сматрају их опасним за учеснике у саобраћају.³

2. ПРАВНИ СУБЈЕКТИВИТЕТ ЖИВОТИЊА

У Унивезалној декларацији о правима животиња Међународног савеза за права животиња, од 15. октобра 1978. године, у члану 1. каже да се све животиње рађају једнаке пред животом и имају иста права на постојање, а члану 9. који је осавремењен 1989. године наводи се да правна личност животиња и њена права морају бити призната законом. У члану 4. се наводи да свака животиња која припада дивљој врсти има право да живи на слободи у својој природној средини на копну, у ваздуху или води. У члану 14. наводи се да удружења за заштиту животиња морају имати своје представнике на нивоу власти и да се права животиња морају штити законом као и људска права.⁴

³ ДИВЉАЧ КАО ОПАСНА СТВАР НА ПУТУ, //www.pravobih.com/divljac-kao-opasna-stvar-na-putu-t1445.html, 15.11.2020. (Пресуда Врховног суда Републике Српске, 71 0 Мал 169621 19 Рев од 18.2.2020. године). Образложење: „За накнаду штете коју на имовини проузрокује дивљач, одговорна је организација која господари ловиштем на подручју којег је настала штета (члан 58. став 1. Закона о ловству, *Службени гласник Републике Српске*, бр. 60/09 и 50/13). Овим законом није посебно регулисано питање одговорности за штету коју дивљач проузрокује приликом судара са моторним возилом. По општим начелима о одговорности за штету, организација која господари ловиштем одн. корисник ловишта би био одговоран ако је штета настала налетом дивљачи на возило на јавном путу који пролази покрај ловишта. Наиме, у категорију ствари које су опасне по својим особинама спадају животиње, а посебно дивље животиње, зато што је реаговање животиња непредвидљиво. Зец на аутопуту има својство опасне ствари, али за штету која потиче од зеча као и друге ловостајем заштићене дивљачи одговара ловачко друштво које управља ловиштем у реону јавног пута на коме је дошло до штете, по принципу објективне одговорности односно одговорности за опасну ствар као њен ималац (члан 174. став 1. ЗОО), а не тужени. Ловачко друштво одговара за штету без обзира на кривицу јер је до штете дошло дејством ловостајем заштићене дивље животиње. Зец је, иначе, по својим особинама безазлена, иако дивља, животиња и није опасан у стању мировања. Међутим, у конкретном случају је до штете дошло у активном положају, непредвиђеним реаговањем животиње по учесника у саобраћају (претрчавањем аутопута испред возила тужитеља), па за накнаду штете, како је речено, не одговара тужени већ друштво које управља ловиштем. Настанак штете због критичног догађаја је у непосредној узрочној вези са учешћем дивљачи, чији је ималац ловачко друштво.“

⁴ Више вид: С. Стјепановић, *Практикум из Увода у Грађанско право*, Пале 2020, 53.

На основу овога, у Републици Српској је 2008. донесен Закон о заштити и добробити животиња, којим је у члану 1. наведено да се односи и на заштиту и дивљих животиња. Из одредаба овог закона произлази да животиње у правном субјективитету не можемо сматрати за обичну ствар.⁵ Дивљач има специфичан правни субјективитет различит од обичне ствари. У судским пресудама углавном се одбија противужбени захтјев ловачких удружења да им се накнади штета због усмрћивања дивљачи у саобраћајној незгоди. Притом, суд се позива на Правилник о накнади штете на дивљачи који кад је у питању саобраћајна незгода за коју није крив возач.⁶

Многе државе попут Њемачке су у свој устав унијеле одредбе о заштити права животиња, па смо мишљења да би и код нас требало другачије поступити кад се дивља животиња посматра као ствар. Требало би с основа правног субјективитета дивљих животиња, до доношења измјена Закона о ловству, накнаду штете насталу сударом моторног возила и животиње измјестити из подручја објективне одговорности за насталу штету имаоца опасне ствари.

Ако у међународним документима, па и у самом Закону о заштити и добробити животиња постоји другачији поглед на животиње, онда нема разлога да се у судским пресудама то не разматра на тај начин. Уколико постоји право животиње да се креће, онда му се не може одредити којом би брзином она требало да претрчава пут. Не смије се занемарити процјена колики је допринос возача настанку штетног догађаја, а колика је могућност да се корисник путева обавезе да одржава тај путни правац у таквом стању да не доводи у опасност ни животињу ни возаче јер доиста посљедице могу бити тешке и за једну и за другу страну.

3. ДА ЛИ ЈЕ ЈАВНИ ПУТ ЛОВНИ РЕВИР?

У једној пресуди Врховног суда Републике Српске, наводи се да је ловачко друштво које управља ловиштем у рејону јавног пута одговорно за штету коју причини дивљач.⁷ Мислимо да овакав став није прихватљив јер се на аутопуту не може организовати лов на дивљач нити храњење дивљачи па би с тог основа били оправдани приговори

⁵ Закон о заштити и добробити животиња, *Сл. гласник РС*, бр. 111/2008.

⁶ Правилник о накнади штете причињене кориснику ловишта бесправним ловом или одштетни цјеновник, *Сл. гласник РС*, бр. 29/10.

⁷ Чл. 174, ст. 1. „Како зец на аутопуту има својство опасне ствари, за штету која потиче од зеча или друге ловостајем заштићене дивљачи одговара ловачко друштво које управља ловиштем у рејону јавног пута на коме је дошло до штете по принципу објективне одговорности, односно одговорности за опасну ствар, као њен ималац.“ Пресуда Врховног суда Републике Српске, 71 0 Мал 169621 19 Рев од 18.2.2020. године.

ловачких удружења у којима истичу да они не могу вршити функцију храњења дивљих животиња и бриге о њиховом здравственом стању управо због тога што огромна средства дају на исплате накнаде штете настале возачима и путницима аутомобила који пролазе јавном цестом и сударају се са дивљачи. На тај начин трпе двоструку штету, нестаје им дивља животиња за коју нико не плаћа накнаду штете, а с друге стране суд не прихвата њихову тврдњу да не газдују јавним путевима јер их не могу затворити пошто за то нису овлашћени.

Ако је законодавац у Закону о јавним путевима одредио шта је дужно учинити јавно предузеће које му је дато да одржава путеве да би се спријечио настанак штете, онда не може одговорност, и то солидарна, да се прикључи за штету и ловачком удружењу којем законодавац није дао могућност управљања путевима.⁸ Потребно је да се разграничи појам ловишта и јавног пута. За сваку штету која се деси у ловишту може се разматрати одговорност по основу кривице, али за штету која настане на јавном путу не би могло бити никакве, па ни објективне одговорности ловачког удружења. Дивље животиње су предмет заштите и треба да их штите сви грађани, а ловачка удружења су та која их хране и брину о њиховом здрављу, па би у том свјетлу требало посматрати и одговорност за штету.

Уколико би, рецимо, штета настала сударом аутомобила и птице у ниском лету, која сасвим сигурно не живи у ловишту поред пута, зар би и у том случају требало да одговара ловачко удружење које газдује ловиштем поред пута. Кад дивље гуске путујући из далеких крајева на југ ниско прелете и сударе се са моторним возилом, доводи се у питање став судске праксе да је одговорно ловачко удружење по принципу објективне одговорности за опасну ствар. Или, ако наиђе јато ждралова који болују од птичијег грипа и падају ниско по цести, шта у том случају чинити.

Мислимо да као што су заштићене поједине животињске врсте које се налазе на црвеној листи, тако би требало штитити животиње од аутомобила, и основати фонд за накнаду штете из кога би се ловачким удружењима накнадила штета за усмрћену животињу која није опасна ствар, али се нашла у опасности по живот или здравље ако су у питању тешке повреде које могу настати у судару животиње и аутомобила.

Аутомобил је несумњиво опасна ствар, а по својој јачини и интезитету у односу на зеца не може бити у истој равни опасности, а камоли да зец у том случају буде опасна ствар, а аутомобил не. Онда би по основу објективне одговорности и власник аутомобила требало да одговара ловачком удружењу за штету насталу угинућем зеца. Како би се

⁸ Закон о јавним путевима, *Сл. гласник РС*, бр. 89/13.

могла доказати кривица оштећеног ловачког удружења? Да ли тим да је зец брзим кретањем довео до судара са аутомобилом? Да ли би штета могла настати и да је зец дријемао на аутопуту, а возач у њега ударио? Став суда да у мирном стању зец не би био опасна ствар је тешко одржив јер ако аутомобил удари у њега у стојећем или крећућем положају ту не може бити разлике, резултат је увијек угинуће животиње.

4. ПРИЈЕДЛОЗИ ЗА ИЗМЈЕНУ ЗАКОНА О ЛОВСТВУ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Закон о ловству Републике Српске у поглављу 6. говори о спречавању штете и накнади штете коју дивљач може учинити људима или њиховој имовини на земљишту и води на којем се налази ловиште.⁹ Закон прописује које су то мјере које би довеле до спречавања штете, као што је одржавање броја дивљачи према капацитету ловишта и подношљиве бројности, обезбјеђење прехране у ловишту и др. Али и власници земљишта и стоке у ловишту или у близини ловишта дужни су да предузимају мјере за спречавање настанка штете.

У члану 58. прописано је да за штету коју учини ловостајем заштићена дивљач накнаду штете плаћа корисник ловишта. Из овога би се могло закључити да је законодавац наметнуо накнаду штете кориснику ловишта у сваком случају ако власници земљишта и стоке имају доказ да су предузеле све мјере за спречавање штете од дивљачи које су прописане законом, па корисник ловишта одговара по принципу претпостављене кривње. Међутим, из контекста цјелокупне главе 6. Закона о ловству и свих одредаба може се закључити да је он првенствено усмјерен на накнаду штете коју би дивљач могла причинити власницима земљишта и стоке на којима се налази ловиште, на што указује и став 4. члана 58. који прописује да право на накнаду штете припада власнику (кориснику) земљишта и стоке само под условом да је предузео прописане мјере за спречавање штете.

И раније поменута одлука Врховног суда Републике Српске констатује да није посебно регулисано питање одговорности за штету коју дивљач проузрокује приликом судара са моторним возилом. То је иначе највећи проблем корисницима ловишта јер се из фондова највише новца издаје за ту врсту накнаде штете, с обзиром на то да се најчешће ради о врло скупим возилима и о повредама насталим возачима и путницима.¹⁰ Због тога би законодавац требало да допуни Закон о ловству

⁹ Закон о ловству, *Сл. гласник РС*, бр. 60/2009 и 50/2013.

¹⁰ Предраг Љубичић, потпредседник Ловачког савеза Републике Српске и секретар тополског удружења, сматра да су накнаде за штете које судови одређују неподношљиве и да урушавају ловачки статус. Он је рекао да су буџети ловачких друштава готово

и посебно регулише случајеве накнаде штете настале усљед судара моторног возила и дивљачи.

Наш приједлог је да се случајеви односе само на накнаду штете насталу у судару моторног возила и дивљачи у ловишту, а не на јавном путу. Уколико до налета возила на дивљач дође на путу онда би одговорност требало да сноси возач возила, уколико је до судара дошло усљед неприлагођене брзине, а на путу је био знак опасности дивљач на путу. Ако на путу није био знак дивљач на путу, одговарало би предузеће које управља и одржава јавне путеве.

Постоји могућност да штета настане и усљед налета птица које се не могу очекивати на том путу нити се налазе у подручју околних ловних ревира, и оне могу проузроковати у судару са возилом велике штете, како материјалне на возилу, тако и тешке тјелесне повреде, па чак и смрт возача и путника у аутомобилу. У таквим случајевима не би се могла приписати одговорност ни предузећима за путеве, а ни ловачким удружењима, већ би се могло третирати као случај више силе. Држава би требало да интервенише и у таквим случајевима и требало би прописати правило да држава сноси заједно са власником возила насталу штету у омјеру 50/50 са возачем аутомобила.

Као што смо навели у уводном дијелу рада, овдје се доводи у питање могућност одговарања за штету по основу објективне одговорности за штету насталу од животиња, уз постојање законом и уставом утврђених и одређених права животиња на специфични правни субјективитет и заштиту права животиња. Ако посматрамо однос зеца према аутомобилу онда је несумњиво предност зеца у односу на аутомобил, јер одговорност власника возила за штету коју возило учини је објективна. Аутомобил је јачи од било које дивље животиње, искључујући евентуално медвједа којег је и сам Закон о ловству сврстао у посебну категорију па за штету одговара и држава, локална заједница и ловачко удружење. По том основу објективне одговорности за накнаду штете, власник возила у сваком случају би морао накнадити штету на дивљачи, према одштетном цјеновнику. Путеви би по могућности требало да буду изван ловних ревира.

испражњени због накнада штете на аутомобилима усљед удара дивљачи. Ловци захтијевају од локалних и републичких власти већи број саобраћајних знакова којима се возачи упозоравају на дивљач на путу. Трећина буџета ловачких удружења „Лијевче“, „Просара“, „Козара“ и других исплаћује се за накнаду штете коју срне, дивље свиње, лисице, јазавци, зечеви, шакали и друге дивље животиње узрокују на цестама. Немамо довољно прихода да бисмо могли подмити ове обавезе за које сматрамо да нису праведне – сматра Љубичић напомињући да ловачка удружења не могу да прихвате овакву праксу. *СРНЕ ДРЖАВНЕ, ШТЕТА ЛОВАЧКА, Дивљач на путу испразнила касу ловачких удружења у Градишци, <https://www.blic.rs/vesti/republika-srpska/srne-drzavne-steta-lovacka-divljac-na-putu-ispraznila-kasu-lovackih-udruzenja-u-7nymrzf>, 23.11.2020.*

Поступајући у складу са Међународном декларацијом о заштити права животиња и Законом о заштити и добробити животиња Републике Српске, требало би се наћи рјешење и дефинисати правни субјективитет животиња. То је кључно питање да би се касније могла расправљати остала питања везана за накнаду штете коју учине те животиње. Врло је тешко бранити став да су оне истовремено и субјекти у праву и објекти у праву, истовремено и господари и робови људи. Ова половична рјешења могу довести у питање и губљење сврхе заштите животиња и умјесто њихове заштите довести до крајње злоупотребе животиња.

Требало би наћи праву мјеру за њихову заштиту водећи рачуна о томе да животиња и човјек не могу потпуно да се изједначе у правима, због својих ограничених могућности, па тако животиње могу бити у тестаменту означене као насљедници, али не могу „наслиједити“ без човјека. Ако је човјеку дато да буде „старалац животиња“, оне се не би могле третирати као ствари већ као лица „ограничено пословно способна“, а у складу с тим и уподобити њихову одговорност за штету. Како смо свједоци разних написа да се појединим животињама оставља насљедство, може се десити да неко „остави насљедство“ срндаћима у неком одређеном ловном подручју. Тада би та врста животиња имала и „своју посебну имовину“ којом би управљао старалац животиње. Ако би се десило да примјерак те врсте учини штету, онда би се могло примјенити правило о одговорности за штету ограниченог пословног лица по начелу правичности и могло би се оштећеном намирити штета из „посебне имовине“ те животиње.

Због свега овога указује се потреба за измјене Закона о ловству као што смо раније навели. Да не би било лутања судске праксе анализираћемо и одредбу члана 5. Правилника о накнади штете причињене кориснику ловишта бесправним ловом или одштетни цјеновник (*Службени гласник РС*, бр. 29 од 09. априла 2010. године), који каже да за дивљач убијену или оштећену у саобраћају кориснику ловишта учесник у саобраћају плаћа накнаду који је не поштујући саобраћајне прописе својом кривицом проузроковао саобраћајну несрећу. Шта је то и ко је овлашћен да доказује кривицу возача није регулисано у Правилнику.

Правилник је донесен на основу Закона о ловству, а у самом закону се не помињу случајеви судара моторног возила и дивље животиње па се поставља питање на основу чега је министар пољопривреде, шумарства и водопривреде укључио ову одредбу члана 5. Правилника о накнади штете, а која директно отежава положај ловачким удружењима у судском поступку за накнаду штете за изгубљену дивљач. Доказати кривицу возача веома је тешко, јер сасвим сигурно правци кретања дивље животиње и аутомобила нису исти. Можда би прије него што законодавац измијени Закон о ловству и пратеће подзаконске акте, требало се позвати на Закон о заштити

животне средине, као што се то чини у руској судској пракси. Тада би код подизања противтужбе, као умјешача на страни туженог требало позвати и представника надлежног министарства за заштиту животне средине.

Законодавац не треба стајати на раскршћу и у једном случају животињу сматрати за ствар, а у другом за партнера, или чак и господара па рецимо дозволити да делфин „закључује брак са женом“, а потом га квалификовати као опасну ствар ако доплива на курс брода и усљед удеса са њим дође до потапања брода. Из анализе судских одлука произлази да судска пракса не усмјерава своје одлуке у правцу модерног схватања правног субјективитета животиња па и дивљих, него иде путем који другачије посматра стојећег зеца на путу у односу на зеца који се креће.

5. НАКНАДА ШТЕТЕ ЗБОГ УГИНУЋА ДИВЉАЧИ У СУДАРУ СА АУТОМОБИЛОМ У ПРАКСИ РУСКЕ ФЕДЕРАЦИЈЕ И РУМУНИЈЕ

Када је у питању накнада штете настале угинућем дивље животиње након судара са моторним возилом, занимљиво је указати и на судску праксу Руске Федерације. Анализирали смо рјешење број 2-9/2015 од 20.01.2015. године које је донио суд града Кастрома поводом тужбе департмана природних ресурса и заштите животне средине области о наношењу штете објектима животињског свијета.¹¹

Одјељење Министарства за заштиту животне средине области Кастрома подигло је тужбу на основу тога што је 04.07.2014. године на 85. км аутопута Кастром–Иваново дошло до судара аутомобила шевролет којим је управљао А.С.С. и дивље животиње лоса усљед чега је лос угинуо. Позивајући се на одредбе Грађанског кодекса Руске Федерације и федерални Закон о заштити животне средине, као и федерални Закон о животињском свијету, тужилац је тражио да му тужени возач надокнади штету које је причинио објекту животињског свијета у износу од 40 хиљада рубаља. То је изражено на основу Правилника о висини штете причињене ловним ресурсима, донесеном од стране Министарства о природним ресурсима и екологији.

Тужени је у свом одговору оспоравао узрочну везу између удара аутомобила на лоса и његовог угинућа, јер је након удара лос остао жив. Није се могао самостално подићи јер су му само задње ноге биле ударене. Били су позвани сарадници ловног удружења који су прије доласка специјалне полиције умрвили животињу и поред пута извршили сјечу животиње, а месо су одвезли у правцу града Кастрома. Послије тога дошли су сарадни-

¹¹ Судебный участок № 32 Свердловского судебного района города Костромы, http://32.kst.msudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&op=cs&case_id=7198286&delo_id=1540005, 15.11.2020.

ци полиције. Позивајући се на одуство своје кривице за угинуће животиње, он је додао да на том дијелу пута није био постављен знак упозорења о излазу дивљих животиња, што би указивало на кривицу самог тужиоца. Осим тога, додао је да је висина штете превелика, јер се није радило о одраслом лосу већ о младунчету лоса од око мјесец дана.

Након анализе свих доказа и чињенице у вези са саобраћајном несрећом, суд је закључио сљедеће. На основу члана 15. Грађанског кодекса Руске Федерације, лице чије је право нарушено може да тражи накнаду оног што је изгубило, уколико законом или уговором није нешто друго одређено. Под губитком се подразумевају расходи које је лице чије је право нарушено морало или дужно било учинити за успостављање нарушеног права, губитка или повреде његове имовине (стварна штета), а такође и недобијени дохоци које би то лице добило при уобичајеним условима грађанског промета, да његово право није било нарушено (измакла добит). Штета која је причињена личности или имовини грађанина или правног лица треба бити надокнађена у пуном обиму од стране оног лица које је причинило штету. Позивајући се на федерални Закон о заштити животне средине, суд је закључио да тужени треба накнадити штету у пуном износу, а да се могао ослободити одговорности једино ако докаже да је усљед више силе настала штета или умишљајем оштећеног.

Дакле, судска пракса Руске Федерације креће се у смјеру тврдње да је аутомобил опасна ствар, а не и лос који се нашао на путу и који је знатно већи од зеца, кога пракса Врховног суда Републике Српске сматра за опасну ствар ако је у покрету. То значи да ипак не би требало животињу у судару са аутомобилом третирати као опасну ствар јер им је понашање као дивљим животињама непредвидиво.

Треба поменути и да је измјенама румунског Закона о ловству од фебруара 2020. године питање судара моторног возила са дивљом животињом ријешено тако да је возач одговоран да накнади штету ловачком удружењу ако је ударио дивљач возилом на путу на коме има знак „дивљач на путу“. Уколико нема знака „дивљач на путу“, онда је одговорно предузеће које одржава тај пут и тај путни правац.¹²

6. АНАЛИЗА СУДСКЕ ОДЛУКЕ ОКРУЖНОГ СУДА У БАЊОЈ ЛУЦИ

Предмет расправљања у поступку пред Окружним судом у Бањој Луци, у поводу жалбе тужених предузећа Путеви Републике Српске и

¹² *LEGE nr. 407 din 9 noiembrie 2006 vânătorii și a protecției fondului cinegetic*, <http://www.ajvpssj.ro/legea-nr-407-din-2006-actualizata-ianuarie-2020.html>.

Ловачког удружења „Змијање“ Бања Лука, била је одговорност за штету на дивљачи и од дивљачи.¹³ Пресудом Основног суда у Бањој Луци тужени су пресуђени да солидарно по основу накнаде штете тужиоцу плате 2031 КМ са затезном каматом. Штета је настала на возилу тужиоца на регионалном путу на начин да је возило ударило срну која је претрчавала пут.

Првостепени суд је закључио да је до удара аутомобила у срну дошло на коловозу, а на страни возача није било пропуста јер се возило кретало брзином од 50 км на сат што је мање од прописане брзине. Стога, првостепени суд је закључио да у смислу члана 192. Закона о облигационим односима није било доприноса возача настанку штетног догађаја. Првостепени суд је констатовао да је дивљач опасна ствар па се према томе ради о објективној одговорности туженог Ловачког удружења „Змијање“ у смислу члана 173. Закона о облигационим односима.

Види се да суд уопште није разматрао чињеницу да је и аутомобил опасна ствар и да би и власник аутомобила по том основу могао одговорати за штету насталу угинућем срндаћа а која је причињена ловачком удружењу. Када је ријеч о одговорности јавног предузећа Путеви Републике Српске, могли бисмо се сложити са ставом суда уколико није била постављена сигнализација, али опет само о дјелимичној одговорности, јер има елемената и за одговорност возача. Одбијајући противтужбени захтјев ловачког удружења „Змијање“ да им се накнада штета настала угинућем срндаћа, суд је стао на становиште да тужилац није крив за насталу штету па је на основу члана 154. ЗОО одбио противтужбени захтјев. Суд није уопште разматрао одговорност власника аутомобила као опасне ствари, већ је само дивљу животињу видио као опасну ствар.

Такав став судске праксе не погодује заштити животне средине, јер су аутомобили бројнији и скупљи од дивљачи. Тешко је замислити финансијску одрживост ловачког удружења када се „опасна“ срна или зец судари с аутомобилом марке мерцедес или волво, па накнада штете коју ловачко удружење мора платити износи и на десетине хиљада КМ. Мишљења смо да би суд требало и аутомобил да посматра као опасну ствар, а не олако да одбија противтужбене захтјеве ловачких удружења. У тим случајевима, суд би требало да примијени и Закон о заштити животне средине,¹⁴ помоћу кога би могли бити намирени губици у фонду дивљачи појединих ловачких удружења.

¹³ Одлука Окружног суда у Бањалуци, број 71 0 МаI 270743 19 Гж од 4.12.2019.

¹⁴ Закон о заштити животне средине, *Службени гласник Републике Српске*, бр. 71/12 и 79/15.

7. ЗАКЉУЧАК

У 21. вијеку преовладава став да су права животиња, па и дивљих, приоритет и да их треба штитити као и људска права што се штите. Многе државе су и у своје уставе унијеле одредбе о заштити права животиња, а друге су на основу међународних декларација донијеле законе о добробити животиња. Неке грађанске кодификације, као што је Француски грађански законик и Њемачки грађански законик допуњене су одредбама по којима животиња није ствар.

Тешко је ускладити становиште да животиња није ствар и одговорност корисника ловишта за штету коју учини срна или дивљи зец када на њега налети аутомобил. За штету на аутомобилу одговара ловачко друштво које управља ловиштем у рејону јавног пута на коме је дошло до штете, по принципу објективне одговорности. Удружење одговара као ималац опасне ствари.

У раду смо изложили критици пресуду Врховног суда Републике Српске која зеца у покрету сматра за опасну ствар, а зеца који мирује за безазленог, баш као и пресуду Окружног суда Бања Лука која прихвата став првостепеног суда да је срндаћ опасна ствар. Да не би било лутања у судској пракси, предлагемо законодавцу да то ријеши угледајући се на упоредноправна рјешења Руске Федерације и Румуније.

Будући да на аутопуту није могуће поставити знак упозорења дивљач на путу, ако у зону аутопута због лоше оградe уђе дивљач и узрокује штету, одговорност за штету ловачког удружења нема никаквог основа, јер они нису ни овлашћени да ограђују путеве. Због тога предлагемо да се најприје правна наука и судска пракса ускладе у ставу око правног субјективитета животиња и то полазећи од аргумената за и против могућности изједначавања права животиња и човјека без штете само за људску врсту, али тако и за животињску.

Затим, зависно од исхода аргумената за и против, треба предложити законодавцу регулисање питања накнаде штете коју учине животиње и коју претрпе животиње. Послије тога, у Закону о ловству и Закону о облигационим односима треба измијенити постојеће одредбе о објективној одговорности за штету насталу у судару моторног возила и дивљачи, водећи рачуна о томе да је моторно возило несразмјерне снаге у односу на животињу којој се не може одузети право на слободу кретања дато јој у међународним конвенцијама. Правно изједначити вјеверицу и камион од пет тона, ипак је противно основним правима животиња.

Треба омогућити ловачким удружењима да се баве узгојем дивљачи, а не да у саобраћајним незгодама, ем губе дивљач, ем губе новац

услјед плаћања одштете возачима моторних возила, чиме се директно умањује могућност да прехрањују ту дивљач. Ако зец на аутопуту има својство опасне ствари, тим више и аутомобил би требало да има својство опасне ствари.

ЛИСТА РЕФЕРЕНЦИ

Библиографске референце и интернет извори

1. *ДИВЉАЧ КАО ОПАСНА СТВАР НА ПУТУ*, //www.pravobih.com/divljac-kao-opasna-stvar-na-putu-t1445.html;
2. Стјепановић, Станка, *Практикум из Увода у Грађанско право*, Пале 2020;
3. *СРНЕ ДРЖАВНЕ, ШТЕТА ЛОВАЧКА*, Дивљач на путу испразнила касу ловачких удружења у Градишци, <https://www.blic.rs/vesti/republika-srpska/srne-drzavne-steta-lovacka-divljac-na-putu-ispraznila-kasu-lovackih-udruzenja-u-7nумrзf>;
4. *Судебный участок №32 Свердловского судебного района города Костромы*, http://32.kst.msudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&op=cs&case_id=7198286&delo_id=1540005;
5. *LEGE nr. 407 din 9 noiembrie 2006 vânătorii și a protecției fondului cinegetic*, <http://www.ajvpsj.ro/legea-nr-407-din-2006-actualizata-ianuarie-2020.html>.

Правни извори и судска пракса

1. Закон о заштити животне средине, *Службени гласник Републике Српске*, бр. 71/12 и 79/15.
2. Закон о заштити и добробити животиња, *Сл. гласник РС*, бр. 111/2008;
3. Закон о јавним путевима, *Сл. гласник РС*, бр. 89/13;
4. Закон о ловству, *Сл. гласник РС*, бр. 60/2009 и 50/2013;
5. Закон о облигационим односима, *Сл. лист СФРЈ*, бр. 29/1978, 39/1985, 45/1989 – одлука УСЈ и 57/1989 и *Сл. гласник РС*, бр. 17/1993, 3/1996, 37/2001 – др. закон, 39/2003 и 74/2004;
6. Одлука Окружног суда у Бањалуци, број 71 0 Мал 270743 19 Гж од 4.12.2019;
7. Правилник о накнади штете причињене кориснику ловишта бесправним ловом или одштетни цјеновник, *Сл. гласник РС*, бр. 29/10;
8. Пресуда Врховног суда Републике Српске, 71 0 Мал 169621 19 Рев од 18.2.2020. године.

Full Professor Stanka Stjepanović, LL.D.

Faculty of Law, University of East Sarajevo

Judge Draženka Kudra

Basic Court in Banja Luka

CAN GAME ANIMAL BE DEEMED DANGEROUS THING?

Summary

In most court rulings the users of the hunting ground were found liable for the damage caused by the collision of a car with game animal wandering on the road. In its rulings, the courts usually refer to the Article 173 of the Law on Obligations, claiming that game animal is a dangerous thing and that it, therefore, falls into the scope of strict liability of hunting ground users. Counterclaims of hunting associations for compensation for damage due to the death of game animal hit by a car are, as a rule, rejected, referring to Article 61 of the Law on Hunting of Republic of Srpska, which stipulates that the user of the hunting ground can be compensated only in case a game animal has been illegally killed. According to the Rulebook on Compensation for Damage Caused to the User of the Hunting Ground by Illegal Hunting, for game animal injured or killed in traffic, the compensation is paid by a traffic participant who, by violating traffic regulations, caused a traffic accident through his own fault. The authors, by way of analyzing the first-instance and second-instance decisions, raise the question of viability of the standpoint established by the caselaw that wildlife on the road is a dangerous thing. They offer an answer to the basic question of whether game animal can be deemed a thing at all (and thus, it is also disputable whether it is a dangerous thing). The paper points out that such a standpoint taken by the caselaw has damaged hunting associations greatly, and thus has contributed to the reduction of the funds for basic investments in the development and care, for protected game animals and other types alike. An amendment to the Law on Hunting is proposed, which would explicitly regulate the liability for compensation for damage caused in traffic accidents involving cars and wildlife. The provisions of the most recent amendments to the Romanian Hunting Law are also being analyzed, and it is proposed that some of these solutions be adopted in the legislation of the Republic of Srpska. The authors recommend that these norms be a *lex specialis* in relation to the provisions of Article 173 of the Law on Obligations which would be suspended in case of establishing liability for damage resulting from a car and wildlife collision.

Key words: *Strict liability; Damage; Game animal; Road; Collision; Car.*